

TOPLUMSAL DEĐIŐME KENTLEŞME

1

TOPLUMSAL DEĞİŞME

Değişim her an gözlediğimiz, izlediğimiz, yaşadığımız ve önüne geçilemez bir olaydır. İnsanların beklentileri ve ihtiyaçları yenilediği sürece değişim kaçınılmaz ve sürekli dir. Evrende tek değişmeyen şeyin değişmenin kendisi olduğu da yadsınamaz bir gerçektir. Günümüzde çağdaş teknolojik değişmeler ve özellikle iletişim, ulaşım ve bilgi teknolojisindeki olağanüstü gelişmeler tüm ülkelere damgasını vurmakta ve yön vermektedir. Bu büyük gelişimi ne reddedebiliriz ne de görmezden gelebiliriz. Bu durumda yapmamız gereken şey gelişmelere uyum sağlamaktır. Tarihteki örneklerine baktığımızda da çağın getirdiği değişimleri izlemeyen hatta reddeden imparatorlukların gerilemeye ve dağılmaya mahkum olduklarını görürüz.

TOPLUMSAL VE KÜLTÜREL DEĞİŞME FARKI

Diğer tarafta toplumsal ve kültürel değişme kavramlarının teorik açıdan birbirinden farklı olduğu ileri sürülmektedir.

Kültürel değişme toplumun kültürel yapısında meydana gelen değişmelerdir. Örneğin, gelişmiş ülkelerdeki doğurganlık oranlarının azalması, insanlara sağlanan eğitim olanaklarının yükseltilmesi toplumsal değişme olarak açıklanırken, yeni keşifler ve makinanın tarımda kullanılması kültürel değişme olarak tanımlanmaktadır.

Fakat, toplumsal şartlarla kültürel normlar adeta içiçe geçtiği için, bunlar toplumsal değişmeyi etkileyebilir. Bu nedenle, bu iki kavram bazen birbirinin yerine kullanıldığı gibi bazen de sosyo-kültürel değişmeler olarak nitelendirilir.

Böylece, kültürel ve toplumsal değişme arasındaki bu ayrım tartışılabilir.

Örneğin, kadın erkek eşitliği, kültürel bir norm olan kadın ve erkek rollerinin toplumda değişmesi ile ortaya çıkmış, kadınların işgücüne giderek daha fazla katılması ile toplumsal değişme meydana getirmiştir.

Bu açıdan bakıldığında bu iki olgu çok yakın bir ilişki içindedir.

TOPLUMSAL DEĞİŞMENİN

1.TANIMI;

- Toplumsal yapıda,
- Toplumsal ilişkilerde,
- İlişkilerin kalıplaşmış biçimi olan
TOPLUMSAL
KURUMLAR'da;

✓ BAŞKALAŞMA

✓ FARKLILAŞMA

2.ÖZELLİKLERİ;

- Devamlılık gösteren bir süreç,
- Toplumun temel bir karakteristiği,
- Bazı toplumsal sorunlara çözüm getirirken , bazen sorun yaratır,
- Hızlı değişmelerde bireylerde başarılı bir uyum gerektirir,
- Hız toplumdan topluma değişir,
 - a. Geleneksel toplumlarda yavaş,
 - b. Endüstri toplumlarında hızlı,
- **Değişimin Kültüre Etkileri;**
 - ✓ Kültürde kısmen,ancak mutlaka değişiklik olur,
 - ✓ Hiçbir toplumun kültürü gelecek kuşaklara değişme olmadan devredilmez,
 - ✓ Değişme bazen yavaş, bazen hızlı olur,
 - ✓ Kültürün MADDİ ÖĞELERİ en çabuk benimsenir (TEKNOLOJİ)
 - ✓ Kültürün MANEVİ ÖĞELERİ daha zor benimsenir(DEĞER ve İNANÇLAR),

TOPLUMSAL DEĞİŞMENİN

3.TÜRLERİ

- Sosyo-ekonomik yönden,
- Sosyo-kültürel yönden,
- ✓ Evrim-Devrim,
- ✓ Gelişme-Yenileşme,
- ✓ Kalkınma-İlerleme-Gerileme,
- ✓ Modernleşme-Kentleşme-Tabakalaşma,
- ✓ Uzmanlaşma
- ✓ Büyüme-Küçülme,
- ✓ Azalma-Çoğalma,
- ✓ Fakirleşme-Zenginleşme,

4.TOPLUMSAL DEĞİŞME ETMENLERİ;

- a. Coğrafi etmenler,
- b. Teknolojik ve bilimsel etmenler,
- c. Nüfus,
- d. Kültürel etmenler,
- e. Uluslar arası etmenler (Küreselleşme, savaş, ekonomik olaylar),

TOPLUMSAL DEĞİŞME ETMENLERİ

a.Coğrafi Etmenler;

- ✓ Deprem, Tusunami,
- ✓ Su tahribi ve kirlenme
- ✓ Su baskını
- ✓ Orman tahribi,
- ✓ İklim değişimi
- ✓ Hava tahribi ve kirlenme,
- ✓ Toprak tahribi,
- ✓ Çevre kirliliği,
- ✓ Barajlar,Göl, Nehir,Deniz,
- ✓ Yanardaęlar,

b.Teknolojik ve Bilimsel Etmenler:

- Teknik ve bilimdeki buluşlar, gelişme ve yenilikler,
- Değişimin itici gücüdür,
- Bazı değişmelerde daha etkilidir,
- ✓ Zaman kazanımı sağlama,
- ✓ Kentleşme,
- ✓ Tabakalaşma,
- ✓ Uzmanlaşma,

c.Nüfus Etmeni:

- Nüfus artışı ya da azalması
(Doğurganlık),
- İç ve dış göçler,
- Kentleşme,

TOPLUMSAL DEĞİŞME ETMENLERİ

d.Kültürel Etmenler:

- YAZI İCADI,
- MATBAA İCADI,
- Basın ve Kitle İletişim Araçları,
- ✓ KİTAP-DERGİ,
- ✓ RADYO-TELEVİZYON,
- ✓ GAZETE,
- ✓ BİLGİSAYAR-İNTERNET,
- Eğitim ve Okul Olanakları,OKULLAŞMA,
- ✓ Bilgilenme ve değişim,
- ✓ Tutum ve düşünce değişimi,
- ✓ Beceri ve davranış değişimi,

e.Uluslar Arası Olaylara İlişkin Etmenler:

- Küreselleşme,
- Eğitim(Uluslar arası),
- Savaşlar,
- Siyasal anlaşma ve akımlar,
- Ekonomik düzenlemeler,
- Salgın hastalıklar,

TOPLUMSAL DEĞİŞMENİN İNCELENMESİ

5. TOPLUMSAL DEĞİŞİMİN ZAMAN BOYUTUNDA İNCELENMESİ (RETROSPEKTİF – GERİYE DÖNÜK);

a. Kısa Zamanlı İnceleme (10-15 yıllık):

- ✓ Renkli Televizyonunun yol açtığı yeni etkiler,
- ✓ Bilgisayar- İnternetin yol açtığı yeni etkiler,

b. Orta Zamanlı İnceleme (30-50 yıllık);

- ✓ Cumhuriyetin (88 yıllık) etkileri- toplumsal,
- ✓ Planlı kalkınmanın etkileri,

c. Uzun Zamanlı İnceleme (Birkaç yüz yıl);

- ✓ 19.yüzyıldaki değişmeler ve toplumsal etkileri,
- ✓ 20.yüzyıldaki değişmeler ve toplumsal etkileri,

“TOPLUMSAL GERÇEK ÜÇÜNÜN BİRDEN ELE ALINMASIYLA ORTAYA ÇIKABİLİR”

TOPLUMSAL DEĞİŞİM SÜRECİ

1.BAŞLAMA AŞAMASI;

- ✓ Buluş(İcat),
- ✓ Keşif, Yenilik,

Bir Toplumsal Değişim;

1. Başlama,
2. Yayılma,
3. Sona Erme,

2.YAYILMA AŞAMASI;

- ✓ Ulaşım Araçları,
- ✓ İletişim(Haberleşme, Bilişim Teknikleri),
- ✓ Etkileşim(Haberli olma, İlgi duyma, Değerlendirme, Deneme, Kabul etme, Uygulama, Geleneksel hale gelme),

3.SONA ERME AŞAMASI;

- ✓ Yeniliğin gelmesi,
- ✓ Eskisinin yerini alması,
- ✓ Eskisiyle yenisinin birlikte kullanılması,
- ✓ Eskisinin terk edilmesi,

○ Etkili İki Önemli Etmen;

- ✓ Toplumsal gereksinim, Toplumsal önem,
- ✓ Ekonomik düzey,

TOPLUMSAL DEĞİŞİM SÜRECİ VE ÜLKE İLİŞKİLERİ

1.GELİŞMİŞ ÜLKE;

- Buluş(Bilim-Teknoloji)
- Üretim,
- İhraç,
- Öğreten,

2.GERİ KALMIŞ/GELİŞ MEKTE OLAN ÜLKE;

- İthal,
 - Tüketen,
 - Öğrenen,
1. Yeni teknoloji yaratma yerine yaratılmış teknoloji kullanma,
 2. Eski teknolojiyi sürdürme (ekonomik güçle ilgili),
 3. Teknoloji müzesi(çöplüğü),

TOPLUMSAL DEĞİŞMENİN OLUŞTURDUĞU SORUNLAR

1. Toplumun Varlığını Koruma Çabası;

- ✓ Toplumsal kurumlar, örf, adet ve geleneklerin direnci,
- ✓ Değişen koşullara uygunsuz uydurma(Dejenerasyon),

2. Toplumun Varlığının Tehlikeye Düşmesi;

- ✓ Kurumların işleyememesi,
- ✓ Kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılamaması,
- ✓ Bireylerden beklenen rollerin yerine getirilememesi,
- ✓ Kurallara uymama,
- ✓ Toplumsal yabancılaşma,
- ✓ KUŞAKLAR ÇATIŞMASI,

KARINCA İLE AĞUSTOS BÖCEĞİ

Ağustos böceği , sürekli saz çalar, şarkı söylemiş, tüm gününü saz çalıp eğlenerek geçirmiş. Derken güzel, sıcak günler bitmiş, kış gelmiş. Havalar soğumuş, yağmur ve kar başlamış. Çok üşüyormuş ve karnıda çok açılmış, ama hiç yiyeceği yokmuş, çünkü kış için hiç hazırlık yapmamış. Ama o, bu şekilde eğlenirken küçük komşusu karınca tüm yazı kış hazırlığı yaparak geçirmiş. Ağustos Böceği'nin aklına karınca komşusundan yiyecek ödünç istemek gelmiş.

Ağustos Böceği bu düşünce ile Karınca Komşu'sunun kapısına gitmiş. Kapıyı çalmış. Karınca açmış kapıyı. Karşısında açlık ve soğuktan perişan olmuş Ağustos Böceğini görmüş, **“Ne istiyorsun Ağustos Böceği”** demiş.

“Karınca Kardeş, havalar çok soğudu çok üşüyorum, üstelik karnımda çok aç, ama yiyecek hiçbir şeyim yok. Bana ödünç yiyecek bir şeyler verir misin? Söz veriyorum yaz gelince borcumu öderim”, demiş Ağustos Böceği.

Karınca, **“Neden yiyecek hiçbir şeyin yok, bütün yaz ne yaptın sen?”**

Ağustos Böceği utanmış ve mahcup bir sesle, **“Şeyyy, ben bütün yaz saz çaldım, şarkı söyledim. Kış için hazırlık yapmadım.”** diye cevap vermiş, Karınca'ya.

Karınca çok sinirlenmiş bu cevabı duyunca, **“Madem tüm yaz saz çalıp, şarkı söyledin. Şimdi de oyna o zaman”** demiş ve **“Taaaak”** diye kapatmış kapıyı.

La Fontaine
(1621-1695)

KARINCA İLE AĞUSTOS BÖCEĞİ

Uzun yıllar sonra yine kış gelmiş, yağmur, kar başlamış. **“Ağustos Böceği ne yapıyor acaba? Geçmiş yıllarda kışı aç ve soğuk geçirirdi zavallı”** demiş Karınca.

Bir süre sonra kapı çalınmış. Karınca kapıyı açınca, kürkler içinde ve valizi elinde Ağustos Böceği'ni görmüş karşısında.

“Hayırdır” demiş Karınca **“Yiyecek isteyeceğini sanmıştım. Bu kılık kıyafet ne?”**

“Sağol” demiş Ağustos Böceği, **“Paris’e tatile gidiyorum da, komşum Karınca’nın bir isteği var mı? diye sormak istedim”.**

“Sen geçen yıllarda açtın, yiyeceğin yoktu, soğukta geçirdin kışları. şaşırdım” diye karşılık vermiş Karınca.

“Doğru” demiş, Ağustos Böceği. **“Gece klübünde söyledim. CD yapımcısı biri duymuş söylediğim şarkıları ve çaldığım sazı. Bana CD yapmamızı teklif etti. Kabul ettim ben de. CD yok sattı. Gördüğün gibi zengin oldum. Bir isteğin var mı Paris’ten.”** diye tekrar etmiş Ağustos Böceği.

“Evet” demiş Karınca, **“Paris’te La Fontan’ın oturduğu sokağı bul ve La Fontan’a “Karıncanın sana selamı var, de, O anlar”** demiş.

KENTLEŞME TANIMI VE NEDENLERİ

1.TANIM;

- **KENTLEŞME** : En belirgin toplumsal değişim biçimi,
- **KENTLEŞME (Dar anlamda):**
 - ✓ Ülke düzeyinde kent sayısının artması,
 - ✓ Kentlerde yaşayan nüfusunun artması,
- **KENTLEŞME(Geniş anlamda):** Sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye paralel olarak;
 - ✓ Kent sayısının artmasına yol açan,
 - ✓ Kentlerin büyümesi sonucunu doğuran,
 - ✓ Toplum yapısında örgütlenme yaratan,
 - ✓ Toplum bireylerinde uzmanlaşmayı sağlayan,
 - ✓ Kendine özgü insan davranışı değişikliği yapan,
 - ✓ İlişkilerde kendine özgü değişiklik yapan,
 - ✓ Nüfus birikimine yol açan,TOPLUMSAL DEĞİŞME'dir,
- **KENTLEŞME DERESESİ:**Nüfusun kent sayılabilecek yerleşme merkezinde yaşayan insan oranı,

2.NEDENLERİ;

1. Ekonomik nedenler(köyden kente göçün nedenleri),
2. Siyasal nedenler,
3. Teknolojik nedenler,
4. Psiko–sosyal nedenler,

KENTLEŞME NEDENLERİ

1.EKONOMİK NEDENLER(KÖYDEN KENTE GÖÇÜN NEDENLERİ);

A.Köyün İtici Etmenleri:

- ✓ Tarımda gereksinim duyulan **insan gücü** azalması,
- ✓ Tarımda **modern üretim araçlarının** kullanılması(Traktör,Biçer- Döver),
- ✓ Tarımda **verimin azlığı**,
- ✓ Tarımda gelirin yetersizliği,**tarım girdilerinin** fazla olması,
- ✓ Toprak mülkiyetinin bölünerek küçülmesi(**Miras**),
- ✓ **İklim koşulları-Erozyon**,
- ✓ Aşırı doğurganlık/Hızlı nüfus artışı/Nüfus kirliliği,

B.Kentin Çekici Etmenleri:

- ✓ **Beslenmenin** kentte daha iyi olduğunun düşünülmesi,
- ✓ Gelecek için **güvence arama**(İş olanakları “Taşı toprağı altın”),
- ✓ Kentin **alt yapısının** daha iyi olması,
- ✓ **Eğitim olanaklarının** daha iyi olması,
- ✓ **Dinlenme-Eğlenme olanaklarının** daha iyi olması,

KENTLEŞME NEDENLERİ

2. SİYASAL NEDENLER;

- Alınan siyasal kararlar,
- Başkent-Metropolitan (Büyük şehir) statüsü,
- Kentte yaşayan sayısının artmasını kalkınmışlık kriteri kabul etme,
- Yönetim yapısının özellikleri,
- Yönetimde merkeziyetçilik,
- Yerel yönetimlerin olanaksızlıkları,
- Hukuksal sorunlar,
- Uluslararası İlişkiler,
- İç ve dış göçler,
- Kitle halinde göçmen kabulü(Bulgaristan,Irak Göçmenleri),

3. TEKNOLOJİK NEDENLER;

- Ulaşım teknolojisinin gelişimi
- İletişim teknolojisinin gelişimi (Radyo-Tv, Tlf, Bilgisayar, Cep Tlf, İnternet, vb.),

4. PSİKO – SOSYAL NEDENLER;

- Geniş toplum özlemi,
- Ait olma duygusu,
- Yükselme duygusu (Kentte oturma,Tabaka değiştirme vb.),

KENTSEL

1.TABAKALAŞMA;

1. Gecekondu Bölgesi,
2. Gecekonduvan Kente Geçiş,
3. Modern Kent Bölgesi,

2.TÜRKİYE'DE KENTLEŞME;

- ✓ Kentleşme hızı **yüksek**,
- ✓ Nüfusun **%75'i kentte**, **%25'i kırsalda** oturuyor.
- ✓ Daha çok **çarpık kentleşme** özelliği hakim,

3.ÇARPIK KENTLEŞME ÖZELLİKLERİ;

- ✓ Alt yapılaşma hızı düşük,
- ✓ Planlı yapılaşma yetersiz,
- ✓ Köyden kente göç hızlı,
- ✓ Kentsel tabakalaşmada, tabakalar arası fark büyük,
- ✓ İşsizlikte artma,
- ✓ Doğurganlık yüksek,
- ✓ Daha çok geri kalmış (gelişmekte olan) ülkelerde görülür,

KAYNAKLAR

- Güney, Salih.,(2000). Davranış Bilimleri, Ankara :Nobel Yayın Dağıtım, 2.bs,
- Curran,Y.,(1977).Introductory Sociology. McGray Hill Book Comp.
- Ozankaya,Ö.,(1984).Toplum Bilime Giriş. S.Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem.,(1998). **İnsan ve İnsanlar**, İstanbul:Evrım Basım Yayım Dağıtım, 7. bs.
- Fadem, Barbara.,(1991). **Behavioral Science**, Board Review Series, Williams & Wilkins, USA,
- Şimşek, M. Şerif., Akgemci ,Tahir ., Çelik, Adnan., (2001).**Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış**, Ankara:Nobel Yayın Dağıtım, 2. bs.
- İşçi, Metin.,(1999).**Davranış Bilimleri**, İstanbul:Der Yayınları, 2. bs.
- Özkalp ,Enver (ed).,(1997). **Davranış Bilimlerine Giriş**, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No. 173, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No. 75, Eskişehir.